

Plán péče
o
PP Hvížd'alka

na období
2009 - 2023

1. Základní identifikační a popisné údaje

1.1 Název, kategorie, evidenční kód ZCHÚ a kategorie IUCN

Název Hvíždalka
Kategorie PP
Evidenční kód 1111
Kategorie IUCN III. - přírodní památka

1.2 Platný právní předpis o vyhlášení ZCHÚ

vydal: NVP
číslo: 5/1988 Sbírky obecně závazných nařízení NVP, ONV, směrnic a usnesení NVP
dne: 31. 8. 1988

1.3 Územně-správní členění a překryv s jinými ZCHÚ

Kraj Hlavní město Praha
Katastrální území Radotín
CHKO Český kras

1.4 Vymezení území podle současného stavu katastru nemovitostí

Katastrální území: Radotín

Číslo parcely podle KN	Druh pozemku	Způsob využití pozemku	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely podle KN	Výměra parcely v ZCHÚ
3027/2 část	ostatní plocha	dobývací prostor	1	547	713
3027/7 část	ostatní plocha	dobývací prostor	236	1799	1215
3027/74 část	ostatní plocha	dobývací prostor	44	10462	4563
3027/75 část	ostatní plocha	dobývací prostor	2236	15033	4216
3027/89 část	ostatní plocha	dobývací prostor	44	2302	406
3027/94 část	ostatní plocha	dobývací prostor	44	2002	1023
3027/96	ostatní plocha	dobývací prostor	44	1306	1306
3027/97 část	ostatní plocha	dobývací prostor	242	1462	894

Poznámky k parcelnímu vymezení

Hranice jsou neurčité, ve vyhlášce není specifikována část pozemku 3027/2. V současnosti je tento pozemek rozdělen na řadu částí. V plánu jsou hranice vedeny tak, aby maximálně respektovaly předmět ochrany a lomové body zakreslené na pozemkové mapě.

V katastru nemovitostí nejsou evidovány žádné způsoby ochrany.

Ochranné pásmo nebylo vyhlášeno (OP šíře 50 m dle zákona).

1.5 Výměra území a jeho ochranného pásma

Výměra ZCHÚ podle vyhlášky 1,31 ha

Výměra ZCHÚ podle GIS 1,4372 ha

Poznámka: V prostředí GIS byla provedena digitalizace skenované katastrální mapy a na základě příslušnosti pozemků k ZCHÚ podle vyhlášky byly stanoveny hranice území a jeho celková plocha.

Druh pozemku	ZCHÚ plocha v 0,0000 ha	OP - vyhlášené plocha v 0,0000 ha	Způsob využití pozemku	ZCHÚ plocha v 0,0000 ha
lesní pozemky				
vodní plochy			zamokřená plocha	
			rybník nebo nádrž	
			vodní tok	
trvalé travní porosty				
orná půda				
zemědělské pozemky ostatní				
ostatní plochy	1,4372		neplodná půda	
			ostatní způsoby využití	1,4372
zastavěné plochy a nádvoří				
plocha celkem v 0,0000 ha	1,4372			

1.6 Hlavní předmět ochrany

1.6.1 Předmět ochrany podle zřizovacího předpisu

Opěrný geologický profil hranice ludlow-přídolí, "reference section" k mezinárodnímu stratotypu této hranice v ČR, naleziště zkamenělin (především graptolitů a mlžů).

1.6.2 Hlavní předmět ochrany – současný stav

A objekt neživé přírody

útvár	geologické podloží	popis výskytu útvaru
Opěrný geologický profil hranice ludlow-přídolí	silurské vápence, vápnité břidlice	terénní zářezy zvláště při jižním, východním a severním okraji CHÚ

1.7 Cíl ochrany

Vrstevní sled patří k opěrným profilům pražské pánve Barrandienu a je třeba ho udržovat odkrytý bez vegetace a suti, aby bylo zejména paleontologům umožněno jeho studium, případně další vědecký výzkum.

2. Rozbor stavu zvláště chráněného území s ohledem na předmět a cíl ochrany

2.1 Stručný popis území a charakteristika jeho přírodních podmínek

CHÚ se nachází v komplexu Radotínského údolí, v geografickém okrsku VA-2A-a Třebotovská plošina. Reliéf je rozčleněný erozně denudační s neogenními zarovnanými povrchy a strukturálními hřbety a suky. Podklad tvoří silurské a devonské vápence a vápnité břidlice.

Dle rekonstrukční mapy potenciální přirozené vegetace (Moravec et al., 1992) jsou pro toto území typické habrové doubravy a mozaika dalších společenstev na specifických biotopech. Fytogeograficky leží oblast v

pražské části Českého krasu. Mezi rostlinami lze nalézt malé zbytky druhů teplomilného lesa, převažují druhy ruderálního charakteru.

Na území PP Hvížd'alka byl zaznamenán na vápencových skalních stěnách výskyt plže ovsenka skalní (*Chondrina avenacea*). Tento plž žije v České republice pouze v Českém krasu.

2.2 Historie využívání území a zásadní pozitivní i negativní vlivy lidské činnosti v minulosti

Nejvýchodnější část CHÚ byla odkryta v letech 1959 až 1960 v souvislosti s výstavbou dílen a administrativního zázemí velkolomu Hvížd'alka přiléhajících k drtiči, od kterého jde pásová doprava do cementárny Lochkov. V návaznosti byla vybudována silnice, která slouží k dopravě vápence k drtiči jak z lomu Hvížd'alka, tak z lomů na druhé straně Radotínského údolí.

2.3 Související plánovací dokumenty, správní rozhodnutí a právní předpisy

Navazuje na plán péče na období 1997–2000.

2.4 Škodlivé vlivy a ohrožení území v současnosti

CHÚ se nalézá uvnitř areálu lomu, což představuje zásadní negativní faktor. Vlastní plocha je sevřena mezi intenzivně používané komunikace, což má za následek neúnosnou prašnost a zavlékání cizích, mnohdy agresivních druhů.

Geologický profil je ohrožen zarůstáním dřevinami (*Prunus spinosa*, *Sambucus nigra*, *Cornus sanguinea*, *Acer campestre*, *Pinus nigra*, *P. sylvestris* aj.).

Geologické jevy nemusí být přímo ohroženy, pokud nebudou na chráněné ploše prováděny žádné stavební práce a úpravy a ani se sem nerozšíří těžba.

2.5 Současný stav zvláště chráněného území a přehled dílčích ploch

Vzhledem k malému rozsahu CHÚ není jeho plocha členěna na segmenty. V mapě jsou body vyznačena místa s výskytem nejvýznamnějších geologických jevů.

2.5.1 Základní údaje o lesích

V rámci CHÚ nejsou žádné lesní pozemky.

Přírodní lesní oblast 08 Krivoklátsko a Český kras, část Český kras

2.5.2 Základní údaje o objektech neživé přírody

Lokalitu Hvížd'alka navštěvoval již Joachim Barrande ve druhé polovině 19. století a označoval jí jako „Kozož e₂“. V dnešním pojetí zahrnuje tato lokalita jednak vrstevní sled za budovou kanceláří a dílen v jv. části přírodní památky a dále zářez silnice, která slouží dopravě vytěženého vápence z lomu Hvížd'alka k drtiči.

Nejstarší část vrstevního sledu se nachází za budovou a je tvořena vápnatými břidlicemi s velkými konkracemi tmavě šedých jemnozrnných vápenců. Břidlice jsou rezavě hnědé v navětralém stavu, nenavětralé jsou tmavě šedé. Horniny jsou zde tektonicky porušeny. Patří ke kopaninskému souvrství (ludlow, svrchní silur) a odpovídají graptolitové zóně *Saetograptus linearis*. V jejich nadloží je 540 cm zrnitých světle šedých až šedých vápenců s hojnými hlavonožci v některých polohách. Spodních 445 cm odpovídá oddělení ludlow, horních 95 cm odpovídá již oddělení přídolí (jak o tom svědčí nálezy některých konodontů, graptolitů a chitinozoí).

Následuje ostrá hranice se souvrstvím střídajících se tmavých, jemnozrnných, často laminovaných vápenců a vápnatých břidlic požárského souvrství (přídolí, svrchní silur). Celková mocnost souvrství v silničním zářezu se pohybuje kolem 45 metrů. Oddělení přídolí je reprezentováno všemi graptolitovými zónami.

Ve stejném profilu v zářezu silnice je zastížena i hranice s nadložním lochkovským souvrstvím deskovitých vápenců (lochkov, spodní devon). Na bázi jsou zrnité scyphocrinitové vápence. Vůdčí devonský trilobit *Warburgella rugulosa rugosa* se zde vyskytuje poprvé těsně pod scyphocrinitovou lavicí.

Tento profil patří k opěrným profilům pražské pánve Barrandienu. Konkrétně jde o opěrný profil k mezinárodnímu stratotypu hranice mezi silurskými odděleními ludlow a přídolí, akceptovanému Mezinárodním geologickým kongresem v Moskvě v roce 1984. Kromě toho jde o jeden z nejlepších profilů celého požárského souvrství.

Více viz průzkum Kříž (1990), který je přílohou tohoto plánu.

2.6 Zhodnocení výsledků předchozí péče a dosavadních zásahů do území a závěry pro další postup

Předchozí plán péče byl koncipován bez závad (bylo plánováno odstranění stromů a křovin ze svahů silničního zářezu), nedošlo však k realizaci navržených opatření.

2.7 Stanovení prioritních zájmů ochrany území v případě jejich možné kolize

Prioritní je udržení geologického profilu bez vegetace. Pro ochranu biotopu plže ovsenky skalní (*Chondrina avenacea*), je třeba zvolit vhodnou metodiku likvidace dřevin, případně dalšího vegetačního porostu.

3. Plán zásahů a opatření

3.1 Výčet, popis a lokalizace navrhovaných zásahů a opatření v ZCHÚ

Je provedeno přiřazení kategorie důležitosti podle tohoto klíče:

kategorie – nejvyšší důležitost. Je nutné navrhované zásahy pravidelně provádět a lokalitu udržovat stále v požadovaném stavu.

- I. kategorie – práce je vhodné provádět v rámci možností. Nejsou-li prováděny pravidelně dojde ke znesnadnění provádění dalších opatření v budoucnosti, ale nedojde k znehodnocení chráněného fenoménu.
- II. kategorie – není požadován pravidelný management. Často se jedná o jednorázové zásahy, jejichž oddálení neohrozí hlavní předmět ochrany. Může se jednat o činnost, která zvýší kvalitu území z hlediska estetiky, dostupnosti atd.

3.1.1 Rámcové zásady péče o území nebo zásady jeho jiného využívání

a) péče o lesy

Pokud v místech mimo vlastní geologický profil vzniká spontánně porost lesního charakteru, lze jej ponechat bez jakéhokoli zásahu, vyloučena není ani možnost běžného hospodaření při preferenci dřevin odpovídajících stanovišti.

c) péče o nelesní pozemky

Zamezit zarůstání geologického profilu dřevinami jejich vyřezáním. Dalšímu zarůstání lze v nejcennějších místech geologického profilu zamezit lokálně omezeným postřikem herbicidem (arboricidem), přičemž je potřeba dbát na potenciální možnost ohrožení lokalit s výskytem ovsenky skalní.

Odstraňovat suť hromadící se při patě profilu tak, aby při realizaci nebyl profil samotný narušen.

d) péče o živočichy

Bez návrhu.

e) zásady jiných způsobů využívání území

Bez návrhu.

3.1.2 Podrobný výčet navrhovaných zásahů a činností v území

a) lesy

Bez návrhu.

c) objekty neživé přírody a ostatní pozemky

Segment	Popis zásahu	Naléhavost	Perioda opakování (roky)
	Odstranění dřevin z nejcennějších míst geologického profilu (poloha v ortofotomapě přibližně označena body) lokálně omezeným postřikem herbicidem (arboricidem), přičemž je třeba dbát na potenciální možnost ohrožení lokalit s výskytem ovsenky skalní.	II	5-8

3.2 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma včetně návrhu zásahů a přehledu činností

Bez návrhu.

3.3 Zaměření a vyznačení území v terénu

Provést detailní zaměření PP Hvízd'alka včetně nově navržené části v době přístupnosti nové digitální katastrální mapy (do té doby je možno použít zaměření území přesnou GPS) - kategorie důležitosti III.

Vyznačení území v terénu třemi cedulemi „přírodní památka“ a pruhovým značením (kategorie důležitosti II).

3.4 Návrhy potřebných administrativně-správních opatření v území

Obdobné geologické jevy (geologický profil s výskytem zkamenělin) se vyskytují i v lesním komplexu navazujícím na jihozápadní okraj CHÚ podle jeho současného vymezení. Proto je ke zvážení předkládán návrh na rozšíření ochrany na tuto sousedící plochu podle přiložené mapy. Výměra plochy o níž by se zvýšila výměra CHÚ je 1,09 ha. Ochrana by se tak začala uplatňovat i na ploše s relativně zachovalejším ekosystémem (les), který může v budoucnu sloužit i jako refugium pro šíření významnějších druhů do okolí, které je nyní devastováno těžbou vápence, při jeho potenciální rekultivaci. Z hlediska nároků na management nově zahrnutého území a omezení vlastnických práv není předpoklad vysokých nároků: lesní porost by měl být ošetřován běžnými pěstebními postupy při uplatnění zásad výběrného hospodaření, udržována bude druhová skladba blízká předpokládané přirozené skladbě.

3.5 Návrhy na regulaci rekreačního a sportovního využívání území veřejnosti

Bez návrhu. Lokalita je veřejně nepřístupná uvnitř areálu lomu, který je dosud v provozu.

3.6 Návrhy na vzdělávací využití území

Bez návrhu.

3.7 Návrhy na průzkum či výzkum území a monitoring

Bez návrhu.

3.8 Vztah k jiným plánům péče

Navazuje na plán péče na období 1997–2000.

Vychází z plánu péče o CHKO Český kras (1997–2006) – kolektiv autorů, 1996

4. Závěrečné údaje

4.1 Předpokládané náklady hrazené orgánem ochrany přírody podle jednotlivých zásahů (druhů prací)

Druh zásahu (práce) a odhad množství (např. plochy)	Počet opakování	Orientační náklady za rok (Kč)	Orientační náklady za období platnosti plánu péče (Kč)
Jednorázové a časově omezené zásahy			
Pruhové značení, obnovení stávajícího a provedení nového rozšíření přírodní památky (kategorie důležitosti II)			4 000,-
Obnova dvou stávajících a umístění jedné nové cedule „přírodní památka“ (kategorie důležitosti II)			12 000,-
Detailní zaměření PP Hvíždalka včetně nově navržené části (kategorie důležitosti III)			40 000,-
C e l k e m (Kč)			56 000,-
Opakované zásahy			
Odstranění dřevin z míst geologického profilu nad svahem silničního zářezu, následný postřik arboricidem (kategorie důležitosti II)	1	25 000,-	25 000,-
Kontrola zmlazení dřevin po jejich odstranění (cca po 5 letech) (kategorie důležitosti II)	2	10 000,-	20 000,-
C e l k e m (Kč)			45 000,-

4.2 Použité podklady a zdroje informací

Horný R. (1962): Das mittelböhmische Silur.- Geologie ,11,8, 873-916, Berlin.

Kettnerová S., Kučera T. (1993): Geobotanický inventarizační průzkum Hvížd'alka. - Ms.

Kříž J. a kol. (1986): Přídolí-the Fourth Subdivision of the Silurian.- Jb. Geol. Bundesanst., 129,2, 291-360, Wien.

Kříž J. (1990): Inventarizační průzkum CHPV Hvížd'alka - geologie. - Ms.

Kříž J. (1999): Geologické památky Prahy.- Český geologický ústav, 278 str., Praha.

Ložek V., Kubíková J., Špryňar P. et al. (2005): Střední Čechy. In: Mackovčin P., Sedláček M. [eds.], Chráněná území ČR, svazek XIII. - AOPK ČR et EkoCentrum Brno, Praha.

Ústřední seznam ochrany přírody - Rezervační kniha

4.3 Seznam mapových listů

- a) katastrální mapa (Gusterberg) – mapový list V.S. II, 17-8
- b) Státní mapa 1:5000 – mapový list Beroun 0-6
- c) Základní mapa České republiky 1:10000 – mapový list (Zbraslav) 12-42-06

4.4 Plán péče zpracoval

Ing. Karel Matějka, CSc.

Ing. Karel Matějka, CSc. – IDS, Na Komořsku 2175/2a, 143 00 Praha 4

Textové a tabulkové přílohy

Příloha I Kříž J. (1990): Inventarizační průzkum CHPV Hvízd'alka - geologie. - Ms.

Mapové přílohy

Mapa I Orientační mapa území
Mapa II Mapa parcelního vymezení
Mapa III Ortofotomapa
Mapa IV Návrh rozšíření CHÚ